

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

7. Quartò, Idem Doctor Angelicus hinc art. 4. ad A
1. ait: *Ipsam executionem operis precedit motio, quâ voluntas movet ad exequendum, sequitur autem electionem: & sic cum usus pertineat ad prædictam motionem voluntatis, medium est inter electionem & executionem*: Atqui ad executionem pertinent actus aliarum potentiarum: Ergo cum usus, juxta D. Thomam, ad motionem voluntatis pertineat, & mediet inter electionem & executionem, non consistit in actibus aliarum potentiarum, nec in electione, sed in aliquo ab illis distincto. Unde Granado hinc contrav. 2. disp. 5. num. 2. Sodales suos (Vazquem scilicet & Salas) notans, ait: *Omnino ergo contra B. Thomam & veritatem sentiunt nonnulli Docti juniores, qui non solum istum actum (loquitur de usu activo) in voluntate non admittunt, sed contendunt non admitti à S. Doctore.*
8. Probatur secundò conclusio ex doctrina quam tradit S. Thomas hinc art. 4. in corp. ubi docet voluntatem duplicem habitudinem ad volitum dicere; unam secundum quod est in voluntate per quandam proportionem, & aliam ad volitum habendum realiter; & quia ad primam spectat electio, & ad secundam usus, infert usum esse post electionem. Ex quo sic possumus arguere: Actus voluntatem cum volito conjungens solum affectivè, distinctus est essentialiter ab actu conjungente voluntatem cum volito ut realiter habito: At electio solum primo modo conjungit voluntatem cum volito, nam ex vi illius volitum non habetur in re; usus autem realiter eam conjungit cum volito, cum ex vi illius potentie exequentes applicentur, & effectus statim sequatur: Ergo electio & usus realiter distinguuntur.
9. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Illi actus realiter distinguuntur, quorum unus pertinet ad ordinem intentionis, & alius ad ordinem executionis: Sed electio & usus sic se habent; nam ordo intentionis incipit ab intentione finis, & completur in electione mediorum, ut docet S. Thomas loco citato; ordo verò executionis incipit ab usu, quò moventur & applicantur potentie exequentes ad executionem mandandum quod electum est, & completur in finis realiter habiti fruitione: Ergo electio & usus sunt actus realiter inter se distincti.
10. Probatur tertio: Quando nova difficultas se offert, voluntas indiget novâ applicatione & conatu, subindeque novo actu ad illam vincendam: At in executione major difficultas se offert, quàm in sola electione; quia eligere est actus merè internus, in quo voluntas solum certat secum, nec habet aliud impedimentum, aut difficultatem, quàm eam quæ se tenet ex parte sui; in exequendo autem non solum certat secum, sed etiam cum aliis potentiis inferioribus, & impedimentis externis; quare videmus multos facillimè judicare, consiliari, & eligere, seu determinare se interiùs, qui postea in executione deficiunt; sicut D. Petrus cligebat mori pro Christo, & judicabat se posse facere id quod proponebat, & tamen in executione omnino defecit, & hæc columna firmissima, ad unius aure impulsum contremuit, ut loquitur Augustinus: Ergo præter actum electionis indiget voluntas novo actu ad exequendum, seu ad applicandas potentias executrices ad opus. Unde etiam Aureola martyrij non datur eligentibus per actum interiorem efficaciter mori pro

Tract.
133. in
Ioan.

Christo, sed tantum mortem actu patientibus: quia scilicet in actuali tolerantia mortis, est specialis difficultas; cui speciale præmium correspondet.

Denique suadetur conclusio: Actus habentes idem materiale objectum, inspectum sub diversis rationibus, essentialiter distinguuntur, ut patet in intentione, fruitione, & simplici complacencia, quæ licet versentur circa finem, quia tamen sub diversis rationibus illum attingunt, essentialiter distinguuntur: Sed electio & usus, etsi terminentur ad medium, tendunt tamen in illud sub diversis rationibus; nam electio respicit ipsam ut pertinet ad ordinem intentionis, & est ultimum in eo, & effectus finis; usus verò respicit illud, ut pertinet ad ordinem executionis, & in eo est primum, & causa efficiens finis habiti in re: Ergo distinguuntur essentialiter.

Confirmatur primò: Electio etsi versetur circa media, specificatur tamen à fine, quæ est ratio formalis appetendi media in ordine intentionis At usus non à fine, sed à mediis, ut sunt cause finis, specificationem desumit: Ergo gaudent specificationis essentialiter distinctis, & consequenter essentialiter distinguuntur.

Confirmatur secundò: Intentio quæ est actus efficax circa finem, distinguitur à fruitione ejusdem finis, quia ista illum respicit præsentem, illa verò quasi futurum: Atqui etiam electio respicit media quasi futura, usus verò ut præsentia: Ergo sunt actus speciei diversi.

S. I I.

Solvuntur objectiones.

OBIECTIONES primò cum Vazque: D. Thomas hinc art. 1. in corpore ait: *Vti primò & principaliter est voluntatis tanquam primi moventis, rationis autem tanquam dirigentis, & aliarum potentiarum tanquam exequentium*: Sed actus ab ea potentia elicitur, quæ executivè ad illum comparatur: Ergo *vis* non est actus à voluntate, sed ab aliis potentiis exequentibus elicitus.

Confirmatur: Ex eo quod Divus Thomas doceat *vis* esse actum rationis tanquam dirigentis, non sequitur esse actum ab intellectu elicitum: Ergo pariter ex eo quod asserat esse actum voluntatis ut primi moventis, non sequitur eum ab ipsa elici.

Confirmatur amplius: Imperium est actus voluntatis tanquam moventis; siquidem est actus intellectus ut moti à voluntate, sicut docet D. Thomas qu. sequenti art. 1. & tamen non est à voluntate elicitus: Ergo ex eo quod usus sit actus voluntatis tanquam primi moventis, non licet colligere esse actum à voluntate elicitum.

Ad objectionem respondeo, distinguendo Minorem: Si executivè activè comparatur ad illum actum, concedo Minorem: si passivè solum, nego Minorem & Consequentiam: potentia enim mota à voluntate, non activè, sed passivè comparatur ad usum, quia mediò illò à voluntate applicatur ad opus. Vel aliter distinguo Minorem. Quando actus executio est, concedo Minorem: Quando est applicatio & motio ad executionem, nego Minorem, & Consequentiam; quia usus activus non est executio, sed applicatio & motio potentiarum ad executionem; subindeque non elicitur à potentia

exequente, sed à movente, quæ voluntas est.

18. Ad primam confirmationem, nego Consequentiam: cum enim uti non sit dirigere, sed movere, est illius potentia ut elicientis, cujus est ut moventis.

19. Ad secundam, nego etiam Consequentiam, ob eandem rationem: imperium enim non est substantialiter motio, sed directio motiva, & idè illius potentia est ut elicientis, cujus est ut dirigentis, non verò cujus est ut moventis. De quo infra.

20. Objicies secundò: Omnis actus à voluntate elicitus, est in ea tanquam subiecto: Sed usus non subiectatur in voluntate: Ergo non est actus ab ea elicitus. Probatur Minor: Actio & passio sunt in eodem subiecto: Sed usus passivus est in potentiis exequentibus: Ergo & usus activus.

21. Respondeo concessà Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum est, usum non esse actionem transeuntem formaliter, sed tantum virtualiter: actio autem virtualiter transiens non debet esse in eodem subiecto in quo est passio quam infert, ut patet in creatione, & aliis Dei actionibus virtualiter transeuntibus.

22. Objicies tertio: Usus est essentialiter electio: Ergo non distinguitur ab ea. Consequentia patet, Antecedens probatur primò. Omnis actus efficax qui versatur circa utile ut tale, est electio, sicut omnis actus efficax qui circa finem ut per media consequendum existit, est intentio: At usus versatur efficaciter circa utile ut tale: Ergo est electio essentialiter.

Secundò probatur idem Antecedens: Desiderium efficax unius medij præ alio, est electio: Sed usus est desiderium efficax unius medij præ alio; cum non sit amor specialiter dictus, qui abstrahit à præsentia & absentia, nec delectatio quæ supponit bonum habitum: Ergo essentialiter est electio.

23. Respondeo negando Antecedens. Ad cujus primam probationem respondetur, juxta dicta in ultima probatione conclusionis, distinguendo Majorem, eamque concedendo de actu efficaci circa utile, ut est effectus finis in ordine intentionis; negando autem de actu qui attingit utile, prout est causa finis in ordine executionis; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam: quia usus non attingit utile, prout est effectus finis in ordine intentionis, sed prout ipsum causat in ordine executionis.

24. Ad secundam probationem, sub eadem distinctione Majoris & Minoris, nego Consequentiam: dato enim quod usus sit desiderium efficax unius medij præ alio, non tamen est electio, sed actus ab illa distinctus; ob rationem jam dictam, quia scilicet non erga medium, ut est effectus finis, sed circa finem, quem in ordine executionis causat, versatur. Dixi, dato quod sit desiderium: usus enim non est desiderium de bono futuro, sed quasi delectatio de bono utili præsentis; non speculativa, sed practica, quæ boni præsentiam non supponit, sed causat: sicut enim intuitio purè speculativa objectum præsens non causat, sed causatum supponit; quæ verò practica est, causat præsentiam objecti, ut in tractatu de scientia Dei fusè declaravimus: ita de delectatione dicendum est. Usus tamen non est delectatio in rigore: quia in hac quiescit appetitus; in usu autem non quiescit voluntas, sed ad finem tendit.

25. Objicies quartò: In brutis, præter affectum, Tom. III.

A quo appetitus aliquid appetit, non requiritur alius actus applicans potentiam exequentem ad opus: Ergo neque in nobis, posita electione, alius actus voluntatis ad applicandum alias facultates requiretur.

26. Respondent aliqui, negando Antecedens: dicunt enim posse distinguere duos actus in appetitu brutorum, unum quò appetunt bonum delectabile sibi conveniens & proportionatum; alterum quò moventur quoad executionem ad illud: quia tamen totum hoc faciunt ex instinctu naturæ, propriè non utuntur, sicut nec eligunt.

B Respondeo tamen, datò Antecedenti, negando Consequentiam, & paritatem: brutum enim ducitur impetu & instinctu naturæ ad exequendum; homo autem arbitrio & ratione, & cum quadam proportionem & commensurationem ad finem, & ad circumstantias hinc & nunc occurrentes, juxta quas dispensat efficaciam, conatum, & applicationem suam, ut sit major aut minor, juxta exigentiam difficultatum & negotiorum: & idè talis applicatio, seu usus, debet esse actus voluntatis activè utentis & applicantis, non verò solius facultatis motæ & applicatæ; debet etiam esse distinctus ab electione, quia post electionem medij adhuc est in arbitrio & potestate voluntatis ipsam executionem modificare, & temperare magis vel minus, juxta circumstantias occurrentes, & exigentiam finis.

28. Objicies quintò: Electio est volitio efficax mediorum: Ergo per seipsam sufficiens est ad eorum executionem; & sic inutilis est usus activus, quò potentia exequentes applicantur ad opus.

29. Sed nego Consequentiam: Electio enim non dicitur efficax volitio mediorum, eò quòd ipsa sola absque alio actu intellectus & voluntatis sufficiat, ut media executioni mandentur, sed quia ad ipsam infallibiliter sequitur imperium in intellectu, & usus in voluntate, quò applicantur potentia ad exequendum quod electum est; sicut ad intentionem efficacem sequitur infallibiliter electio mediorum.

30. Objicies ultimò: Voluntas per solam electionem movet & applicat intellectum ad eliciendum actum imperij, qui usum activum præcedit: Ergo etiam supposita electione potest voluntas absque actu distincto uti potentiis exequentibus, & ipsas ad operationem applicare.

Respondent aliqui ex nostris Thomistis, negando Antecedens: existimant enim quod ut voluntas utatur intellectu ad imperandum, requiritur actus distinctus ab electione, non minus quàm ut utatur potentiis executivis.

E Sed hæc solutio & doctrina displicet: Primò quia D. Thomas hinc qu. 17. art. 3. ad 1. sic ait: *Post determinationem consilij, que est judicium rationis, voluntas eligit, & post electionem ratio imperat ei per quod agendum est quod eligitur, & tunc demum voluntas alicujus incipit uti, exequendo imperium rationis.* Ubi S. Doctor enumerans suo ordine actus concurrentes ad opus, post electionem ponit imperium, non enumerando alium actum voluntatis, medium inter electionem & imperium, quò voluntas applicet intellectum ad imperandum: Ergo ut voluntas utatur intellectu ad imperandum, non requiritur actus distinctus ab electione. Idem sentire videtur Damascenus libro 2. fidei cap. 22.

dicens: *Voluntas post electionem, impetum facit A ad operationem, & postea utitur*: nam ut interpretatur D. Thomas loco citato, in argumento *sed contra*, per impetum intelligit imperium.

31. Secundò: Electio & usus circa idem versantur: At licet in ordine reflexo possit dari electio de imperio, distincta ab electione de mediis, si expressè à voluntate appetatur in ordine ad finem, in ordine tamen directo, non datur electio de imperio, sed solum de mediis: Ergo licet in ordine reflexo, possit dari usus ab electione distinctus, applicans intellectum ut imperet, in ordine tamen directo talis actus non exigitur.

32. Confirmatur: Voluntas non solum utitur intellectu ad imperandum, sed etiam seipsa ad eligendum: At ut voluntas in ordine directo se ad electionem applicet, non requiritur actus ab intentione distinctus: Ergo ut applicet intellectum ad imperandum, non est necessarius actus ab electione diversus

33. Tertio: Si ad actum imperij prærequireretur usus aliquis activus ex parte voluntatis, ab electione distinctus, deberet ex parte intellectus præcedere aliud imperium, regulans huiusmodi usum: Sed hoc dici nequit, alioquin ad istud imperium requireretur alius usus, & sic in infinitum: Ergo nec illud. Sequela probatur: Non alia ratione probatur necessitas imperij, distincti à iudicio regulante electionem, ad applicandum potentias exequentes ad opus, nisi quia ad talem applicationem requiritur actus ab electione distinctus: Ergo si ut applicetur intellectus ad imperium, necessarius sit usus distinctus ab electione, requireretur etiam imperium à iudicio regulante electionem distinctum.

34. Hæc ergo solutione prætermittens, melius respondetur ad argumentum, concessò Antecedente, negando Consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, Primò quia in exequendo major reperitur difficultas, quam in imperando: unde licet voluntas ad applicandas potentias exequentes ad opus, novo actu ab electione distincto indigeat, non tamen ad applicandum intellectum ad actum imperij. Secundò, ideò in voluntate ponimus actum distinctum ab electione, ut exequatur, & applicet potentias inferiores ad suas operationes; quia in mediis, ut ad ordinem executionis spectantibus, diversa est ratio appetibilitatis, quam supra explicuimus; quæ ratio, cum de imperio non militet, non est cur actus ab electione distinctus, necessarius sit, ut voluntas applicet intellectum ad imperium, sed ipsa electio, non præcisè quatenus est acceptio unius præ alio, sed quatenus ex vi prioris intentionis habet vim movendi intellectum, habebit rationem usus virtualis in ordine ad actum imperij. Idem cum proportione dicendum est de intentione, respectu consilij: nam illa est simul formaliter intentio, & virtualiter applicatio intellectus ad consultandum de mediis.

ARTICVLVS II.

Utrum detur imperium in homine respectu suarum operationum?

§. I.

Premittitur quod apud omnes est certum, & conclusio affirmativa statuitur.

CERTVM est, & constat ipsa experientia, Imperium inter ipsos homines exerceri, quando unus est superior & prælatus, alter inferior & subditus: unde solum difficultas est, an præter illud imperium, quod regale & politicum appellatur, & ponitur in Principe vel Prælo ad gubernandos inferiores & subditos, aliud sit constituendum in quolibet homine, quò intellectus ex impulsu voluntatis denuntiet aliis potentis quid faciendum sit, ipsaque ad operandum moveat. Negant Vazquez hic disp. 49. cap. 4. & Suarez lib. 1. de legibus cap. 4. num. 11. & disp. 16. metaph. sect. 6. Affirmant verò Thomistæ, & plures alij. Cum quibus

Dico, imperium non est solum constituendum in hominibus, respectu aliorum sibi inferiorum & subditorum, sed etiam in quolibet, respectu sui ipsius, suarumque operationum. Ita D. Thomas 2. 2. qu. 83. art. 1. ubi ait: *Ad rationem pertinet non solum imperare inferioribus potentis, & membris corporis, sed etiam hominibus & subiectis*. Quibus verbis duplex imperium in homine agnoscit, unum politicum, in ordine ad alios homines sibi inferiores & subditos; & aliud monasticum, in ordine ad potentias inferiores, & membra corporis. Unde hic qu. 17. art. 3. ad 1. sic habet: *Tunc demum voluntas alicujus incipit uti, exequendo imperium rationis: quandoque quidem voluntas alterius, cum aliquis imperat alteri: quandoque autem voluntas ipsius imperantis, cum aliquis imperat sibi ipsi*. Et articulis sequentibus docet actus voluntatis, appetitus sensitivi, & membrorum exteriorum, subdi imperio rationis, & posse ab illa imperari. Idem colligitur ex D. Augustino libro 8. confess. cap. 9. ubi sic ait: *Imperat animus, & movetur manus; & tanta est facilitas, ut vix à seruitio discernatur imperium, &c.*

Favet etiam Aristoteles 6. Ethic. cap. 10. lect. 9. apud D. Thomam, ubi synesim vel sagacitatem distinguit à prudentia, quia synesis vel sagacitas est iudicativa, prudentia verò præceptiva. *Non est autem* (inquit) *idem sagacitas & prudentia: prudentia namque præceptiva est; finis enim ipsius est, quidnam sit agendum aut non agendum præcipere; sagacitas verò iudicativa est solum*. Unde cum agat ibi de prudentia monastica, quæ ordinatur ad proprios actus, & quæ ut ait ibidem cap. 8. *quærit atque prospicit proprium bonum*, sentit finem huius esse, quid sit agendum vel non agendum homini illam habenti præcipere, ac proinde imperium dari in homine respectu suarum operationum, & non solum respectu alterius hominis sibi inferioris & subditi.

Neque valet quod ait Vazquez, Aristotelem per præceptum non intelligere propriè actionem imperandi, sed iudicium quò prudentia præscribit id quod agendum est, in quo se habet instarma glistri imperantis & præcipientis; &